

122 km
tras

Szlaki rowerowe w gminie Kluczbork

PRZEWODNIK

*Gmina Kluczbork – miodem płynąca,
kołoczem pachnąca*

Miód zawdzięczamy pracowitym pszczołom, które szczególnie upodobały sobie pola i lasy Ziemi Kluczborskiej. Odkrywcą tajników życia pszczół był ks. dr Jan Dzierżon (1811-1906) światowej sławy pszczelarz, urodzony w Łowkowicach koło Kluczborka. W Muzeum im. Jana Dzierżona można zwiedzać ekspozycję stałą pn. „Pszczelarstwo dawne i nowe”.

Kołocz, zwany też kołaczem – pachnący i pyszny symbol Śląska Opolskiego – ma tradycje sięgające średniowiecza. To drożdżowe ciasto z posypką ma maślany zapach, kremową barwę i występuje w czterech smakach. W lipcu 2011 roku śląski kołocz został oficjalnie zaakceptowany przez Unię Europejską jako produkt regionalny. Jest dwudziestą dziewiątą potrawą z Polski i pierwszą z Górnego Śląska.

Starówka

Kluczbork to miasto powiatowe i siedziba gminy w województwie opolskim. Leży na Nizinie Śląskiej na skraju Równiny Oleśnickiej nad Stobrawą, prawym dopływem Odry. Ważny węzeł komunikacyjny na dawnym szlaku solnym Kraków-Wrocław. Gmina Kluczbork liczy 37 tys. mieszkańców, w tym 25 tys. mieszka w Kluczborku, a 12 tys. w 23 sołectwach. Powierzchnia gminy to 217 km², w tym 12 km² to miasto.

Założenie miasta wiąże się z zakonem Krzyżowców z Czerwoną Gwiazdą z Wrocławia. W 1253 r. otrzymali oni zezwolenie na lokację miasta na prawie niemieckim, którego nie zdołali zrealizować. Książę Henryk IV Probus wziął Kluczbork pod swoją opiekę i w 1274 r. wystawił przywilej lokacji miasta. Miasto często zmieniano swoich właścicieli. Przez wiele stuleci władali nim książęta śląscy. Należało m.in. do księstwa głogowskiego, oleśnickiego i legnicko-głogowskiego.

Po 1740 r. wraz z całym Śląskiem znalazło się w granicach państwa pruskiego, a po podziale Górnego Śląska w 1921 r. w granicach państwa niemieckiego aż do wkroczenia wojsk radzieckich 20 stycznia 1945 r. Władze polskie przejęły Kluczbork wraz z całym Śląskiem Opolskim 18 marca 1945 r. od władz radzieckich. Kluczbork nie zerwał nigdy łączności z kulturą polską mimo niesprzyjających warunków politycznych.

Wybitne postacie to: Jan z Kluczborka (ur. 1355 r.) – profesor Akademii Krakowskiej (tablica na ratuszu); Adam Gdajusz (1620-1688) przez 42 lata był pastorem w Kluczborku (1646-1688), nazywano go „Śląskim Rejem”, był wybitnym pisarzem protestanckim piszącym po polsku. Twórczość Gdajusza spisana w pięknej polszczyźnie i łacinie obejmuje tematykę kaznodziejsko-moralistyczną. W Kluczborku urodził się niemiecki pisarz i publicysta Gustaw Freytag (1811-1895).

W roku 1660 osiedlili się w mieście polscy arianie (Bracia Polscy). W latach 1660, 1661 i 1663 odbyły się w mieście synody arian. Żyli tu zgodnie wyznawcy trzech religii: ewangelickiej, katolickiej i judaizmu.

Miasto posiada tradycyjny układ urbanistyczny typowy dla średniowiecznych miast śląskich. Ma kształt wrzecionowaty rozciągnięty w kierunku ze wschodu na zachód. Było opasane z trzech stron murami, a od północy były bagna i mokradła, które z drewnianą palisadą i fosą osłaniały dostęp do miasta. Zachowane są fragmenty murów w części południowej miasta z końca XIV w. Są

z cegły gotyckiej w układzie tzw. polskim, na podmurówce kamiennej z otoczków polodowcowych.

Do najstarszych budowli w mieście należy gotycki kościół ewangelicki pw. Zbawiciela, którego początki sięgają końca XIII w. Wnętrze jest rokokowe, ołtarz główny, ambona, chrzcielnica i prospekt organowy pochodzi z XVIII w.

Kolejnym starym obiektem jest ratusz z XVIII w. z dwoma dwufrontowymi kamieniczkami pozostałymi z barokowego zespołu sześciu takich kamieniczek znanych jako „Dwunastu Apostołów” (ich pierwotny wygląd można podziwiać na płaskorzeźbie nad ratuszowymi arkadami).

Zamek z końca XIV w. uległ wielokrotnym przebudowom, a pod koniec XVIII w. popadł w ruinę. W XIX w. był siedzibą urzędu skarbowego i sądu. Obecnie jest siedzibą regionalnego Muzeum im. Jana Dzierżona. Do budynku przylega dawna wieża zamkowa (w XV/XVI w. była to baszta Bramy Krakowskiej, zwanej też Polską), którą w 1907 r. przebudowano na wieżę ciśnień.

Neogotycki kościół pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych wybudowany został przez katolików w latach 1911-1913.

Dawny Zakład dla Ubogich (ul. Zamkowa 6) – klasycystyczny budynek zbudowany według projektu słynnego Carla Gotharda pochodzi z 1779 r. i zbudowany był na planie litery H (Gothard był też projektantem Bramy Brandenburskiej). Od 1804 r. mieścił się tu szpital, który przekształcono w 1874 r. w szpital dla umysłowo chorych. W czasie II wojny światowej był tu jeniecki obóz oficerski.

Muzeum im. Jana Dzierżona

Kluczbork – rynek

Kościół ewangelicki
pw. Zbawiciela

- Kluczbork (0,00)
- Bąków (10,5)
- Brzezinka (13,5)
- Biadacz (22,0)
- Maciejów (28,9)
- Łowkowice (31,9)

Szlak rozpoczyna się przy kluczborskim Rynku na ulicy Kopernika. Po prawej stronie znajduje się kościół ewangelicki pw. Zbawiciela, którego początki sięgają końca XIII wieku. W kościele tym znajduje się wiele zabytków sakralnych. Od ponad ćwierć wieku odbywa się w miesiącach maj-wrzesień Europejski Festiwal Muzyki Organowej, gdzie występują utytułowani artyści z Polski i zagranicy.

Można tam również wejść na wieżę widokową, skąd rozciąga się rozległa panorama Kluczborka (wejścia: maj – wrzesień: śr., pt., sob. w godz. 15.00-17.00). Za kościołem szlak biegnie w kierunku stawu Kościuszki, który przed wojną nosił miano jednego z burmistrzów Kluczborka – Millera. Nad stawem, gdzie można obserwować kaczki i łabędzie, znajduje się także „Rybacówka”. Przy wylocie alei Pokoju szlak żółty łączy się ze szlakami zielonym i niebieskim, które początkowo biegną razem.

Za stawem skręcając w **lewo** w ulicę Poniatowskiego, następnie w aleję Szpitalną, dojeżdżamy do ulicy M. Skłodowskiej-Curie. Wjeżdżając do parku po lewej stronie mijamy kościół pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych, zbudowany w latach 1911-13. Za kościołem znajduje się Pomnik

Bohaterów I Wojny Światowej, a u jego stóp wyremontowana w 2011 roku fontanna.

Dalej szlak wiedzie przez park. Po przekroczeniu mostku na Stobrawie jesteśmy na obszarze **Wojewódzkiego Kampusu Sportowo-Rekreacyjnego „STOBRAWA”**, który jest położony w malowniczej scenerii zabytkowego Parku Miejskiego oraz w bezpośrednim sąsiedztwie lasów. Kompleks stanowi nowoczesną, interdyscyplinarną bazę sportowo-rekreacyjną stwarzającą idealne możliwości do organizacji obozów i zgrupowań sportowych dla zawodników oraz drużyn różnych dyscyplin sportowych zarówno z regionu województwa opolskiego, jak i całego kraju. Nowoczesna infrastruktura kampusu stwarza również możliwość organizacji konferencji, szkoleń oraz szeregu innych przedsięwzięć o charakterze rekreacyjno-sportowym. Baza ta spełnia wymogi sportu wyczynowego i charakteryzuje się wysokim standardem. Historia kampusu sięga początku XX wieku, gdyż to właśnie tutaj sportowcy różnych dyscyplin przygotowywali się do najważniejszych imprez sportowych. Obecnie Gmina Kluczbork wraca do chlubnych sportowych tradycji tego miejsca. Powierzchnia Kampusu wynosi 12 ha, jego właścicielem jest Gmina Kluczbork, która zarządza obiektami poprzez Ośrodek Sportu i Rekreacji.

Wojewódzki Kampus Sportowo-Rekreacyjny
STOBRAWA

Plan kampusu STOBRAWA

W skład KAMPUSU wchodzi:

1. INTERNAT SPORTOWY
2. HALA SPORTOWA
3. STADION MIEJSKI
4. STADION PIŁKARSKO-LEKKOATLETYCZNY
5. PAWILON SPORTOWY
6. BOISKO PEŁNOWYMIAROWE ZE SZTUCZNĄ NAWIERZCHNIĄ
7. BOISKO WIELOFUNKCYJNE ZE SZTUCZNĄ NAWIERZCHNIĄ
8. BOISKA TRENINGOWE TRAWIASTE
9. KORTY TENISOWE
10. SKATE PARK

Internat sportowy to nowoczesny i kompleksowo zmodernizowany obiekt usytuowany w malowniczej scenerii Parku Miejskiego w bezpośrednim sąsiedztwie stadionu miejskiego. W internacie znajduje się 37 miejsc noclegowych: 3 pokoje jednoosobowe, 17 pokoi dwuosobowych.

Każdy pokój wyposażony jest w:

- klimatyzację
- pełny węzeł sanitarny (łazienka z kabiną prysznicową, suszarka do włosów)
- dwa oddzielne łóżka z możliwością połączenia (dotyczy pokoi 2-os.)
- TV sat
- internet

Wojewódzki Kampus Sportowo-Rekreacyjny STOBRAWA

ul. Sportowa 7
46-200 Kluczbork
tel./fax: +48 77 415 10 80
e-mail: kontakt@kampus.kluczbork.pl
www.kampus.kluczbork.pl

Po drodze do dawnego Domku Strzeleckiego, w którym obecnie znajduje się klasztor Księży Sercanów, mijamy kompleks boisk sportowych, stadion miejski i korty tenisowe. Obok wspomnianego klasztoru szlak żółty i niebieski skręca w **prawo**. Wjeżdżamy w leśną ścieżkę szlakiem zielonym docierając do leśnej górkę, która przed wojną spełniała rolę toru saneczkarskiego i trasy narciarskiej. Dalej jedziemy prosto szlakiem zielonym w kierunku **zbiornika retencyjnego** na Stobrawie, gdzie w letnie dni mogą odpoczywać mieszkańcy gminy, a który ma szansę stać się atrakcją turystyczną tego regionu.

Zbiornik retencyjny KLUCZBORK

Ośrodek Turystyczno-Wypoczynkowy w Bąkowie

Obok zbiornika znajduje się strzelnica, która nie jest wykorzystana. W tym miejscu szlak skręca w **prawo** za drogą wyłożoną płytami betonowymi. Po około 200 m szlak skręca w **lewo** przez las do **Ośrodka Turystyczno-Wypoczynkowego w Bąkowie**. Ośrodek oddalony jest 5 km od Kluczborka, usytuowany bezpośrednio przy drodze krajowej nr 11 Poznań-Katowice. Czynny jest przez cztery miesiące (czerwiec-wrzesień).

Ośrodek oferuje w sumie 58 miejsc noclegowych w 3 i 4 osobowych domkach campingowych, pole namiotowe dla 100 osób, 16 stanowisk na przyczepy campingowe. Przy ośrodku znajduje się duży parking. Powierzchnia campingu to 20 ha, z którego 3 ha to akwen wodny przeznaczony do hodowli ryb PZW, na którym można pływać wynajętymi rowerami wodnymi. Ośrodek posiada basen o wymiarach 50 x 20 m i gł. 140-190 cm, brodzik dla dzieci (20 x 10 m) oraz kort tenisowy, boisko do koszykówki i siatkówki plażowej, wypożyczalnię rowerów, a także plac zabaw dla dzieci, cały teren jest ogrodzony, oświetlony i strzeżony. Na obiekcie znajdują się dwie nowo oddane do użytku sale konferencyjne (na 70 i 40 osób). Sale są klimatyzowane, wyposażone w nagłośnienie i sprzęt multimedialny oraz zaplecze kuchenne, umożliwiające organizację konferencji, bankietów i imprez okolicznościowych. OTW w Bąkowie jest wielokrotnym laureatem ogólnopolskiego konkursu Mister Camping. Nieopodal ośrodka znajduje się Gościniec Staropolski (kat. I, 20 miejsc noclegowych w pokojach 1-, 2- i 3-osobowych, apartament, restauracja).

Ośrodek Turystyczno-Wypoczynkowy w Bąkowie

46-233 Bąków
tel.: (+48) 77 418 05 86
e-mail: otwbakow@osir.kluczbork.pl
www.osir.kluczbork.pl

„Gościniec Staropolski”

ul. Gliwicka 78, 46-200 Kluczbork
tel. (+48) 77 418 11 48
Kom. (+48) 503 065 840, 503 065 838
e-mail: gosciniec@gosciniec-staropolski.pl
http://www.gosciniec-staropolski.pl

Na terenie ośrodka rozpoczyna się szlak czerwony, który prowadzi do Łowkovic (24,4 km), a jego wspólna część ze szlakiem zielonym biegnie do Bąkowa. Naprzeciw kortów, znajdujących się na terenie campingu, przechodzimy z rowerem przez drogę krajową nr 11 i koło zabudowań wjeżdżamy w drogę leśną. Po przejechaniu 500 m skręcamy w **prawo** w drogę biegnącą skrajem lasu, którą po 750 m docieramy do wylotu drogi gruntowej (z lewej strony) i w nią skręcamy. Po 300 m dojeżdżamy do drogi kasztanowej łączącej Bąków z Bogdańczowicami. W trakcie tej jazdy zaobserwować można zabudowania Bogdańczowic (Wüttendorf). Dla chętnych, po 800 m od wyjazdu z lasu, istnieje możliwość skrętu w **lewo** i po 1,5 km można dotrzeć do gospodarstwa ekologicznego państwa Barbary i Witolda Stodołów, którzy umożliwiają ustawienie namiotów i przyczep kempingowych. Posiadają oni wiele zwierząt: konie, wietnamskie świnki, krowę, kozy, psy. Proponują jazdy konne i zapraszają dzieci i młodzież do skorzystania z oferty edukacyjnej. Zielone szkoły, obozy hipoterapii i dogoterapii czy inne większe grupy turystów mogą nocować w pobliskim nowoczesnie urządzonym internacie. Mieści się on w zabytkowym budynku położonym w pięknym parku. Posiada zaplecze sportowe (sala gimnastyczna, siłownia, boiska trawiaste, ilość miejsc noclegowych: 45)

Gospodarstwo Agroturystyczne Barbary i Witolda Stodołów

Bogdańczowice 21, 46-233 Bąków
tel. (+48) 77 413 18 17, kom. (+48) 602 538 469
<http://www.agrosto.pl>

Internat przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych

Bogdańczowice 2a
46-233 Bąków

Skręcając w **prawo** dojeżdżamy po 1,5 km do kolejnej wsi. Bąków (Bankau) w gminie Kluczbork to wieś położona ok. 9 km na wschód od stolicy gminy wśród malowniczych lasów i 7 stawów. W pobliżu wsi znajdują się grodziska z XIII-XIV w. Na skrzyżowaniu koło szkoły ma swój początek szlak czarny, a na drugim skrzyżowaniu szlak czerwony skręca w **prawo**, a zielony w **lewo**.

Kościół pw. Wniebowzięcia Np. Marii w Bąkowie

Po przejechaniu ok. 300 m szlakiem zielonym docieramy do drewnianego **kościółka pw. Wniebowzięcia NP Marii**. Jest to jedyny przedreformacyjny kościół w gminie Kluczbork. Zbudowany został on na przełomie XV i XVI w., orientowany, konstrukcji zrębowej, na podmurowaniu ceglany, z wieżą nakrytą ośmiobocznym gontowym dachem namiotowym, o konstrukcji słupowej. W nawie chór muzyczny z parapetem wybrzuszonym w części środkowej i łączące się z nim empory wzdłuż ścian bocznych, wsparte na siedmiu profilowanych lub fazowanych słupach (koniec XVII w.). Ołtarz główny to tryptyk gotycki z II poł. XVI w., rzeźbiony z malowanymi skrzydłami, z częścią środkową trójdzielną. Ambona barokowa z 3 ćwiartki XVII w., wsparta na lwie trzymającym kartusz herbowy. Chrzcielnica barokowa (koniec XVII w.), organy regencyjne.

Kościół pw. Wniebowzięcia NP. Marii w Bąkowie – polichromie

W Bąkowie znajduje się także **warsztat kowalstwa artystycznego i metaloplastyki** Axela Szemińskiego. Sztuka kowalska to oryginalny sposób na kształtowanie i wystrój otoczenia. Balustrady, elementy mebli, ogrodzenia mogą być uzupełnieniem architektury lub też w wyjątkowy sposób podkreślać jej charakter. Kowalstwo artystyczne to ręczna praca nad każdym detalem.

Warsztat kowalstwa i metaloplastyki

Axel Szemiński
ul. Kasztanowa 6
46-233 Bąków
tel. (+48) 77 413 17 85
axelmetaloplastyka@onet.eu

Przy kościele kończy się szlak zielony. My wracamy do szlaku czerwonego i po przejechaniu od kościoła ok. 400 m po lewej stronie mijamy pałac z I poł. XIX w. (obecnie mieści się tam oddział zamiejscowy Grupy IHAR), przebudowany gruntownie w czasach nowszych z utraceniem cech stylowych. Część środkowa pałacu jest wysoko podpiwniczona z nieznanym ryzalitem zwieńczonym trójkątnie od frontu i trójbocznie zamkniętym ryzalitem od ogrodu. Po bokach dwa węższe skrzydła prostokątne, parterowe, siedmioosiowe, a na osiach skrzydeł trójkątne, spłaszczone przyczółki. Ponad częścią środkową dach naczółkowy z lukarnami i nową wieżą, na skrzydłach dachy siodłowe kryte dachówką. Przy pałacu znajduje się park dworski o powierzchni 4,00 ha.

Od pałacu po przejechaniu ok. 300 m i skręcie w **lewo** (kierunek Brzezinki) wjeżdżamy na szlak czerwony i żółty. Jadąc cały czas prosto, po ok. 3 km docieramy do wsi, gdzie szlak żółty skręca w **prawo** (drogowskaz Stare Olesno). Szlak czerwony wiedzie dalej ku stadninie, gdzie można skorzystać z jazdy konnej. Funkcjonujący tu Klub Jeździecki „Brzezina” zapewnia profesjonalną i bezpieczną naukę oraz fachową opiekę.

Klub Jeździecki „Brzezina”

Brzezinki 6
46-233 Bąków
tel. (+48) 609 733 385

Kilkaset metrów za stadniną szlak skręca w **lewo** w leśną drogę, którą dojeżdża się do drogi asfaltowej. Skręcając w **prawo**, po przejechaniu 1,5 km możemy zwiedzić drewniany kościółek w Jamach. Chcąc jechać dalej szlakiem czerwonym należy skręcić w **lewo**, a po 100 m w **prawo** w drogę leśną, którą dociera się do drogi asfaltowej Kozłowice-Biadacz. Szlak czerwony skręca w **lewo** i doprowadza ulicą Kozłowicką do gospodarstw ekologicznych w Biadaczu. Biadacz (Ludwigsdorf) to wieś leżąca ok. 9 km od Kluczborka przy drodze nr 45 Opole-Łódź.

Gospodarstwo „U Ewy i Władka” w Biadaczu zajmuje się produkcją zbóż, warzyw, ziemniaków oraz hodowlą zwierząt (trzoda chlewna, kozy, drób). Można na miejscu zakupić produkty. Gospodarstwo posiada certyfikat gospodarstwa ekologicznego.

Gospodarstwo Rolno-Ekologiczne Ewy i Władysława Tomaszewskich

Biadacz
ul. Kozłowicka 27
46-233 Bąków
tel. (+48) 77 413 12 46

Przed skrzyżowaniem z drogą krajową nr 45 z prawej strony stoi kościół filialny wzniesiony w latach 1842-43. Poprzedni drewniany kościół został zbudowany w 1541 r.; późnoklasycystyczny, orientowany, murowany, wzniesiony na rzucie prostokąta z wyodrębnioną apsydą od wschodu i wieżą od zachodu. Apsyda wydzielona profilowaną arkadą, sklepioną konchowo, wieża podzielona gzymsami na trzy kondygnacje, zwieńczona ośmioboczną iglicą pobitą blachą. Chrzcielnica z ok. 1700 r. ma kształt rogu obfitości.

Nie skręcając szlakiem czerwonym w **lewo** w drogę do Biadacza (z Kozłowic), ale jadąc dalej prosto 1,5 km i prowadząc rower na odcinkach, na których nie da się jechać (łącznik żółty) docieramy do gospodarstwa ekologicznego w Biadaczu-Kamienisko.

Gospodarstwo „EKOSTYL” przeprowadza warsztaty edukacyjne z zakresu rolnictwa ekologicznego i szeroko rozumianej ekologii. Na ogrodzonym terenie, obok malowniczego stawu, znajduje się pole namiotowe dostępne dla turystów. Dla osób ceniących sobie wygodę i dach nad głową gospodarstwo proponuje pokoje przeznaczone dla gości. W gospodarstwie można posmakować tradycyjnego wiejskiego obiadu przygotowanego oczywiście z produktów ekologicznych.

Gospodarstwo ekologiczne „EKOSTYL”

Biadacz-Kamienisko 6
46-233 Biadacz
tel. (+48) 77 413 21 66
tel. kom. (+48) 504 259 250
tel./fax. (+48) 34 359 45 41
ekostylsliczni@poczta.fm
www.ekostylsliczni.pl

Z Kamieniska jedziemy drogą nr 45 w stronę Kluczborka i w Biadaczu za remizą jedziemy w **prawo** dalej szlakiem czerwonym w kierunku Kobyłej Góry. Po przejechaniu ponad 100 m, na drugim skrzyżowaniu skręcamy w **prawo** i po około 0,7 km jesteśmy w przysiółku Brodnica. Z lewej strony mijamy kolejne gospodarstwo ekologiczne.

Gospodarstwo „**AGROCHATKA**” oferuje przez cały rok noclegi w pokojach 2-, 3- i 4-osobowych. Można rozbić namioty i postawić przyczepy kempingowe. Właściciele „AGROCHATKI” to nauczyciele z długoletnim stażem pedagogicznym. Od 2002 r. gospodarstwo posiada pełny atest ekologiczny.

Agroturystyczne Gospodarstwo Ekologiczne „AGROCHATKA” mgr inż. Elżbieta Woźniak i mgr Jerzy Woźniak

Biadacz-Brodnica 17
46-233 Bąków
tel. (+48) 77 413 21 01, tel. kom. (+48) 603 404 530
e-mail: agrochatka@hoga.pl
www.agrochatka.pl

Dalej jedziemy prosto szosą, a po 2 km w Kobyłej Górze skręcamy w **lewo** i dojeżdżamy do drogi Kujakowice Górne-Maciejów, gdzie skręcamy w **prawo** i docieramy do Maciejowa. Drogowskaz kieruje nas w **lewo** ok. 700 m od szlaku do założonej w 1972 roku **Pasieki Zarodowej im. ks. dr. Jana Dzierżona w Maciejowie** (dawna nazwa to Łowkowskie Granice, czyli Grenzhäuser). Dzisiaj najcenniejszy miód, pyłek kwiatowy, wosk oraz propolis powstaje w Pasiece Zarodowej w Maciejowie, gdzie ostatnie lata swojego życia spędził wielki syn kluczborskiej ziemi, sławny pszczelarz i odkrywca dzieworództwa pszczoł ks. dr Jan Dzierżon.

Początki swojego istnienia pasieka datuje na rok 1968, kiedy to powołano ją do życia jako kontynuację dzieła swego patrona. Głównym zadaniem pasieki jest hodowla matek pszczelich na potrzeby pszczelarzy z całego kraju. Na terenie pasieki znajduje się dworek oraz skansen uli (pasieka czynna od poniedziałku do piątku w godz. 7.00-15.00, a w sobotę i niedzielę po wcześniejszym uzgodnieniu).

Pasieka Zarodowa im. ks. dr. Jana Dzierżona w Maciejowie

Maciejów 8
46-211 Kujakowice Górne
tel./ fax (+48) 77 413 19 77

*Pasieka Zarodowa
w Maciejowie*

Działające w miejscowości **Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Maciejów „Miodowa Kraina”** wykorzystując turystyczny potencjał wsi i opierając swoje działania na temacie pszczelarstwa stworzyło ofertę turystyczną i edukacyjną, z której skorzystać może każdy, kto chce poznać tajniki życia pszczoł, właściwości miodu i produktów pszczelich, a przy tym miło spędzić czas w otoczeniu pięknej przyrody.

Wieś tematyczna „Miodowa Kraina” – propozycje dla gości:

– zwiedzanie Pasieki Zarodowej z dworkiem ks. dr Jana Dzierżona i skansenem. Pasieka pozyskuje i oferuje do sprzedaży produkty, tj. różnego rodzaju miody, pyłek, воск, propolis, ozdobne świece, a także artykuły pszczelarskie. W pasiece co roku w drugiej połowie sierpnia odbywa się impreza „Maciejowskie miodu smakowanie”.

– seans w apiinhalatorach. **Apiinhalatory** to pomieszczenia umożliwiające swobodne oddychanie wentylowanym przez pszczoły powietrzem z ula oraz bezpośrednie przebywanie w atmosferze rodziny pszczelej. Charakterystyczne powietrze ulowe o swoistym składzie jest tutaj wykorzystywane do inhalacji. W Maciejowie znajdują się dwa takie apiinhalatory (czynne od kwietnia do końca września).

Apiinhalatory

– zajęcia edukacyjne (doświadczenia) w świetlicy – poznanie etapów życia pszczoł, specyfiki komórek pszczelich, właściwości miodu, własnoręczny wyrób świec z cudownie pachnącej węzy pszczelej, które można zabrać ze sobą do domu.

– zwiedzanie drewnianego kościoła (z XV w.)

– zwiedzanie pałacu w Maciejowie

– gry i zabawy terenowe, ognisko

– pokaz szermierki z użyciem bezpiecznej broni (Go-Now). W Maciejowie została utworzona sekcja sportowa szermierki Go-Now. Jest to

Maciejowskie Miodu Smakowanie – degustacja miodu

innowacyjna zabawa szermiercza (która ewoluje do rangi sportu), oparta na tradycji europejskiej szabli pojedynkowej, a w szczególności polskiej szabli pojedynkowej. Podczas ćwiczeń i turniejów używa się bezpiecznej broni ćwiczebnej Go-Now. Szermierka ta z powodzeniem może być uprawiana jako sport lub jako zabawa, zarówno przez dzieci, jak i dorosłych. Adresaci: grupy zorganizowane dzieci, młodzieży (wiek 5-16 lat), dla których przeprowadzana jest edukacyjna gra terenowa, oraz osoby indywidualne w każdym wieku.

Do dyspozycji gości – dwóch przewodników-animatorów kultury, doskonale znających zagadnienia związane z tematem miejscowości.

Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Maciejów „Miodowa Kraina”

e-mail: miodowakraina1@wp.pl
tel. (+48) 608 356 204
www.maciejow.kluczborok.pl

Z pasieki wracamy do szlaku i kierujemy się do wsi Maciejów (Matzdorf), gdzie zwiedzamy **drewniany kościół ewangelicki** wzmiankowany w 1446 r. Obecny został zbudowany w XVI w., orientowany, konstrukcji zrębowej na podmurowaniu ceglany. Prezbiterium zamknięte jest trójbocznie, przy nim zakrystia z lożą na piętrze. Szersza i nieco wyższa jest nawa wzniesiona na rzucie zbliżonym do kwadratu, to przy niej znajduje się kruchta; wewnątrz nakryte pozornym sklepieniem kolebkowym z płaskimi odcinkami stropowymi, wydzielonymi ozdobnie wyrzynaną listwą. Tęcza zamknięta półkoliście, z ozdobną kurtynką, w niej belka fazowana z zaokrąglonymi mieczowaniami

o charakterze wsporników, a na belce krucyfiks z XVI w. Wejścia i otwory okienne zamknięte są łukami spłaszczonymi. W prezbiterium nadwieszony balkon łoży pomieszczonej nad zakrystią; w nawie zaś chór muzyczny z wysuniętą prostokątnie ku przodowi częścią środkową, wsparty na dwóch bogato profilowanych słupach z zastrzałami; od południa empora wsparta na czterech analogicznych słupach. Balustrady są płaskie o podziałach listwami i arkadkami z malowaną dekoracją z XVI/XVII w., o motywie wici roślinnej. Dachy siodłowe z pochyłą połacią od zachodu, kryte są gontem. Ołtarz główny pochodzi z 1696 r., architektoniczny z akantową dekoracją naddatków, a w nim rzeźby: św. Jadwigi (gotycka z I poł. XV w.), Matki Boskiej z Dzieciątkiem (gotycka z II poł. XV w.), św. Jana Ewangelisty, Katarzyny, Floriana, Jana Chrzciciela oraz niezidentyfikowanej zakonnicy i Mojżesza. Barokowa ambona z malowanymi postaciami ewangelistów pochodzi z ok. 1700 r.

Jadąc szosą, w **prawo** od szlaku w kierunku Wojsławic, po 300 m dotrzemy do **pałacu** zbudowanego ok. 1800 r., klasycystycznego, murowanego, piętrowego, wysoko podpiwniczonych piwnicami. Wzniesiony jest on na rzucie prostokąta z wysuniętym portykiem na osi elewacji frontowej, o wnętrzu dwutraktowym; na osi obszerna sień i salon. Elewacja frontowa 11-osiowa, pośrodku ma wejście do piwnic, powyżej podjazd i portyk o dwóch kolumnach jońskich połączonych ażurową balustradą, z wysokimi arkadami po bokach zamkniętymi półkoliście. Zwieńczony jest uproszczonym belkowaniem i trójkątnym spłaszczonym przyczółkiem. Wejście zamknięte zaś półkoliście, a nad nim feston stiukowy. W otoczeniu pałacu znajduje się obszerny park (4 ha).

Pałac posiada status muzeum, a po wcześniejszym zgłoszeniu istnieje możliwość jego zwiedzenia w towarzystwie przewodnika, dzięki któremu możemy poznać tajemni-

Pałac w Maciejowie

ce pałacowych komnat, legendy związane z byłymi właścicielami posiadłości, opowieści o czasach wojennych, mogiłach żołnierzy, błąkających się po lasach duszach, które nie zaznały spokoju, i wielu innych mrocznych, ale ciekawych historiach, które nadają wyjątkowości temu miejscu.

Następnie (koło kościoła) wracamy do szlaku i drogą asfaltową obsadzoną drzewami lipowymi udajemy się do odległych o 3 km Łowkowic (Lowkowitz, Bienendorf). Na tym odcinku wspólnie biegnie szlak pieszy żółty (Kluczbork-Kujakowice Dolne-Łowkowice-Dobiercice-Byczyna). Dobra nawierzchnia drogi o małym nasileniu ruchu drogowego i jazda w okresie kwitnienia drzew to przyjemność, która zostanie zapisana na trwa-

Pałac w Maciejowie – sala balowa

łe w naszej pamięci. Jadąc w **prawo** na skrzyżowaniu w Łowkowicach docieramy do kościoła pw. Nawiedzenia Matki Boskiej wzmiankowanego w 1517 r. Do 1810 r. był on pod patronatem Krzyżowców z Czerwoną Gwiazdą. Obecny został zbudowany w 1827 r., orientowany, murowany. Prezbiterium zamknięte jest trójbocznie, a przy nim zakrystia i składzik. Szersza i wyższa nawa na rzucie wydłużonego prostokąta, a przy niej dwie niewielkie kruchty, od zachodu kwadratowa wieża; ściany zwieńczone są gzymsem kostkowym. Chór muzyczny drewniany, wsparty na dwóch słupach. Na zewnątrz prezbiterium opięte szkarpami o jednym uskoku; dachy trójspadowe, kryte dachówką. Wieża, podzielona gzymсами na trzy kondygnacje, zwieńczona jest gzymsem kostkowym. Dwa ołtarze boczne, klasycystyczne z I połowy XIX w., w jednym z nich znajduje się obraz Matki Boskiej Różańcowej (1847/48); organy późnoklasycystyczne z I poł. XIX w. Na cmentarzu przy kościele znajduje się grób ks. Jana Dzierżona, wybitnego pszczelarza.

Jadąc z powrotem do skrzyżowania w kierunku Kluczborka, po prawej stronie mijamy Dom Ludowy zbudowany na miejscu domu ks. Jana Dzierżona. Odbywają się tam m.in. próby miejscowej orkiestry dętej, która odnosi wiele sukcesów zarówno na obszarze lokalnym, jak i na arenie całego kraju.

Na skrzyżowaniu w Łowkowicach kończy się szlak czerwony. W celu dojechania do Kluczborka należy jechać dalej szlakiem niebieskim (patrz opis szlaku str 30-31)

Park miejski w Kluczborku

- Kluczbork (0,00)
- Kuniów (4,5)
- Bazany rezerwat (10,0)
- Zameczek (15,9)
- Bogacica (20,5)
- Smardy Dolne (25,8)
- Krzywizna (31,4)
- Łowkowice (35,5)

Szlak ten rozpoczyna się tak samo jak szlak nr 1 – przy kluczborskim Rynku na ulicy Kopernika. Szlak nr 1 (zielony) prowadzi prosto na wschód, a szlak nr 2 (żółty i niebieski) skręca w **prawo** na południe. Po przekroczeniu ulicy Strzeleckiej (droga łącząca Kluczbork z Chocianowicami) jedziemy ulicą Leśną, która biegnie skrajem lasu ok. 200 m. Następnie ulica skręca w **prawo** i po 100 m zmienia kierunek w **lewo**. Z prawej strony znajdują się ogródki działkowe, a z lewej las miejski. Po 260 m ulica Leśna przekracza tory kolejowe (linia Kluczbork-Katowice) przejściem niestrzeżonym zabezpieczonym szlabanem. Należy zachować szczególną ostrożność przeprowadzając rower. W odległości 50 m ulica Leśna

przecina ulicę Gen. Bora-Komorowskiego i dalej prosto (120 m) prowadzi do ulicy Okulickiego, którą skręcając w **prawo** (po 500 m) dojeżdżamy do ulicy Opolskiej (droga krajowa nr 45).

Jedziemy w **lewo** ulicą Opolską i po 30 m skręcamy w **prawo** w ulicę Gen. Sikorskiego, z której, po ok. 100 m, za stacją paliw, skręcamy w **lewo**. I tak w **lewo** ścieżką w kierunku Kuniowa. Przy wylocie drogi z Kuniowa na drogę nr 45 w **prawo** docieramy do wsi Kuniów (Kuhnau). Jest to dość duża wieś. Warto w niej zwiedzić najciekawsze obiekty, do których zaliczyć można kościół pw. św. Jana Chrzciciela, pierwotnie wzmiankowany w 1301 r., od 1317r. w posiadaniu Krzyżowców z Czerwoną Gwiazdą.

Obecny kościół zbudowany jest na miejscu poprzedniego w 1803 r. W latach 1931-32 rozbudowany został przez przedłużenie o transept i nowe prezbiterium, bez wyraźnych cech stylowych. Prostokątna nawa z kwadratową wieżą znajduje się od zachodu. Drewniany chór muzyczny pochodzący z XVIII w. wsparty jest na czterech spiralnych słupach. Nad nawą dach siodłowy, a na wieży hełm nowy pobity blachą. Ołtarz główny powstał z XVIII-wiecznych fragmentów.

Po bokach można obejrzeć dwie bramki, na których umieszczone są barokowe rzeźby św. Piotra i Pawła. Ołtarzyk boczny z I poł. XVIII w. pochodzi (wraz z obrazem przemienienia z XVII w.), z kaplicy w Nowym Dworze. O wiek starsza jest ambona z posągami Chrystusa Dobrego Pasterza i czterech ewangelistów na parapecie. Niedaleko kościoła znajduje się wozownia plebańska z XIX w., drewniana, konstrukcji mieszanej, prostokątna.

We wsi Kuniów istnieją także szczątki XIX-wiecznej kuźni i piekarni. Ze względu na to dziedzictwo **Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Kuniów** utworzyło zabytkowe pomieszczenia regionalne pod nazwą „Izba Pamięci Regionalnej i Rzemiosła”. W oryginalnym piecu odbudowanej kuźni, przy użyciu narzędzi z XIX w., można wykuć „Podkowę Kuniowa”, a w piekarni samego wyrobić i wypieć „Chleb Kuniowski” przygotowany według dawnej receptury. Po pracy, gotowy wypiek spożywa się przy stylowych ławach wśród zabytkowych eksponatów.

Zabytkowa piekarnia w Kuniowie

Ponadto Stowarzyszenie współpracuje z osobami prowadzącymi warsztaty z zajęć artystycznych: bibułkarstwo, filcowanie, decoupage, technika pergaminowa.

Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Kuniów

Kuniów 74

46-200 Kluczbork

tel. (+48) 77 418 65 69

stowarzyszenie@kuniow.pl

Zabytkowa kuźnia w Kuniowie

Po zwiedzeniu Kuniowa wracamy do miejsca koło krzyża, gdzie stoi drogowskaz i jedziemy szlakiem żółtym w kierunku południowo-zachodnim. Wyjeżdżając z Kuniowa przekraczamy tory kolejowe, a następnie jedziemy obwodnicą i drogą szutrową do odległego o około 3,7 km Przysiółka Wawrzyńcowskie i do widocznej z prawej strony wsi o nazwie Bażany (Basan). Tu przekraczamy drogę asfaltową Jasienie-Bażany i jedziemy dalej prosto w kierunku Osi. Po przejechaniu 900 m znajdujemy się przy ostatnich zabudowaniach przysiółka w obszarze Lasów Stobrawsko-Turawskich. Na pierwszym skrzyżowaniu w lesie, po 550 m, skręcamy w **prawo**. Tu szlak wspólnie biegnie z trasą pieszą zieloną „Po Bezdrożach Wiedzy” przez Bażany, Zameczek i Żabiniec. Po przejechaniu kolejnych 700 m z lewej strony wylania się polana, a po przeciwnej stronie tablica informacyjna **leśnego rezerwatu przyrody „Bazany”**. Jest to jedyny w gminie Kluczbork rezerwat, w którym chroni się naturalne stanowisko sosny na piaszczystych wydmach. Obficie występuje tu jałowiec pospolity.

Rezerwat (powierzchnia 22,02 ha) założony w 1969 r., położony jest na skraju Borów Stobrawskich i ma za zadanie zachowanie boru sosnowego na wydmach z obfitym stanowiskiem jałowca. Skład florystyczny to: drzewostan o wieku 15-80 lat, w którym przeważa sosna, z udziałem brzozy i dębu szypułkowego wraz z pięknymi okazami jałowca o wys. 25,5 m. W podsyciu występują również: wierzba siwa, jarzębina, kruszyna; w runie leśnym: orlica, jałowiec włosisty, żarnowiec, dziurawiec zwyczajny, borówki czarna i brusznica, szczotlika siwa i inne.

Za tablicą informacyjną skręcamy w **prawo** i jedziemy drogą w kierunku osady Damnik. Na początku tej drogi z lewej strony w pobliżu tablicy znajduje się punkt odpoczynkowy. Dalej poruszamy się prosto przez wspaniałe Bory Stobrawskie około 350 m, gdzie droga rozwidła się. My jedziemy drogą w **prawo** i wyjeżdżamy z lasu po około 400 m. Na wprost przed nami widoczne są zabudowania osady Damnik, a z prawej strony widok na Bażany z górującą sylwetką kościoła. Po około 450 m dojeżdżamy do drogi asfaltowej, którą w **prawo** jedziemy 800 m do skrzyżowania dróg, przy którym stoi krzyż i drogowskaz szlaku. Tu skręcamy w **lewo** w ulicę Leśną biegnącą tzw. Murzańską Linią w kierunku lasu do osady leśnej Zameczek (4,5 km). Po przejechaniu 650 m, koło małej kapliczki ulica Leśna skręca w **lewo**. Jedziemy drogą gruntową prosto 50 m i ponownie znajdujemy się w lesie. Po ok. 550 m mijamy przejazd kolejowy linii Kluczbork-Opole. Przed Zameczkiem droga rozwidła się, a my jedziemy odnogą w **prawo** aż do drogi asfaltowej, która łączy Nową Bogacicę z Zameczkiem.

Przed nami leśniczówka oraz przystanek autobusowy. Jeżeli chcemy zobaczyć pomnik przyrody „Aleję Dębów” w Zameczku, możemy skręcić w **lewo** (drogowskaz „Dęby” trasa nieoznakowana) i po około 1,5 km dojechać do leżącej na granicy gminy Kluczbork Nowej Bogaciccy (Karlsgrund).

W miejscowości znajduje się Zakład Rękodzieła Użytkowego i Artystycznego „BEA”, który prowadzi zajęcia podtrzymujące tradycję rękodzieła oraz łączące wykorzystanie różnych technik plastycznych z wiedzą i kształtowaniem postaw proekologicznych. Czynny udział i samodzielne wykonana praca wspomaga rozwój manualny, a także pomaga odkryć własny potencjał twórczy. Zajęcia prowadzone w grupie i miłej atmosferze inspirują, rozbudzają wrażliwość i kreatywność, a przede wszystkim dają ogromną radość tworzenia, która rozładowuje złe emocje.

Zakład Rękodzieła Użytkowego i Artystycznego „BEA” – Beata Pietruszka

Nowa Bogacica 18

46-243 Bogacica

tel. (+48) 517 026 925

beata@bea.biz.pl

www.bea.biz.pl

Po drodze możemy podziwiać piękną „Aleję Dębów”, na którą składa się 9 okazów dębu szypułkowego. Aleja rośnie wzdłuż drogi łączącej miejscowość Pieczę z Nową Bogacicą. Wiek drzew określa się na 400 lat, obwody pni to 440-640 cm, wysokość to 14-25 m (nr rej. 65). Na podwórzu osady leśnej rośnie także godny uwagi dąb szypułkowy o obwodzie pnia 400 cm i wysokości 20 m (nr rej. 78). Do starodrzewu rosnącego w pobliżu wsi Nowa Bogacica należą również dwa drzewa z gatunku buk zwyczajny (270 lat, obwód 365 i 410 cm, wys. 26 m).

Aleja Dębów

Obok parkingu w miejscowości Piece (leży ona przed Nową Bogacicą) rozpoczyna się jedna ze ścieżek przyrodniczych Stobrawskiego Parku Krajobrazowego. Ścieżka ta ma długość ok. 12 km i prawie w całości prowadzi drogami leśnymi. Licznie występuje tu jodła pospolita (północna granica zasięgu) i starodrzew sosnowy (ze spałami żywicznymi), a także grab, róża pomarszczona, olsza czarna, tarnina, lipa drobnolistna, modrzew, brzoza brodawkowata, leszczyna, sosna wejmutka, topola, osika. Można tu obserwować wydmy (nawet do 4 km długości i 10 m wysokości), a także spotkać krogulca, rybołowa, dzięcioła czarnego i zielonosiwego, rudzika, kapturkę, muchołówkę szarą, bogatkę, modraszka, sikorę ubogą, raniuszkę, kowalika, pełzaczka leśnego, ziembę, grubodzioba, sójkę, srokosza, motyla zieleńczyka ostrzyżyca, wydrę, ropuchy, żaby brunatne, zielone i trawne, jaszczurkę zwinkę, żyworodną i padalca. Jadąc na północ od przysiółka Piece, ponownie docieramy do Zameczka.

W jego okolicy występują lasy bogate w grzyby m.in. prawdziwki czy podgrzybki. Ponownie dojeżdżamy do szlaku żółtego i po 3 km docieramy do wsi Żabiniec (ciekawostką jest to, że jeden z przysiółków nazywany był Ameryką). Po 800 m jesteśmy w największej wsi gminy Kluczbork – Bogacicy (Bodland), która obecnie liczy około 1,6 tys. mieszkańców. Ta wielodrożna wieś, położona jest wśród pól uprawnych na Równinie Oleśnickiej 5 km od Kluczborka; osada wymieniana już w dokumentach z XIII w. W XVII w. była ośrodkiem przemysłu wapienniczego i szklarskiego (razem z sąsiadującą Bogacką Szklarnią). Do ciekawych obiektów, które warto tu zwiedzić, należy też **kościół pw. św. Trójcy** zbudowany w latach 1797-1805. Poprzedni drewniany pochodził z 1597 r.; do 1810 przynależał do zakonu Krzyżowców z Czerwoną Gwiazdą; rozbudowany w latach 1905-1906. Pozbawiony jest cech stylowych, orientowany, murowany. Z pierwotnego kościoła zachowana jest prostokątna nawa z zaokrąglonymi narożnikami oraz kwadratowa wieża od zachodu i kruchta od północy. Przedłużony został o transept z kopułą i prezbiterium; dach siodłowy kryty dachówką; hełm wieży ośmioboczny, baniasty, łamany, pobity blachą. Ołtarz główny (koniec XVII w.) z bogatą dekoracją snycerską i rzeźbami, przeniesiony został po sekularyzacji w 1810 r. z kościoła franciszkańców w Namysłowie. Prospekt organowy to dzieło regencyjno-rokokowe.

Dwór późnoklasycystyczny z I poł. XIX w. jest murowany, parterowy, wysoko podpiwniczony, wzniesiony na rzucie prostokąta, dwutraktowy z sienią na osi, dach siodłowy kryty dachówką.

Spichlerz dworski pochodzi z I poł. XIX w., murowany, prostokątny, dwukondygnacyjny, podpiwniczony, dach siodłowy kryty dachówką.

W Bogacicy szlak z drogi skręca w **prawo** w ulicę Powstańców Śląskich. Z lewej strony mijamy boisko sportowe, remizę strażacką oraz szkołę, za którą, po przejechaniu 300 m, skręcamy w **lewo** w ulicę Szkolną. Po 300 m przekraczamy ulicę Wolności (jadąc tą ulicą ok. 3 km dojedziemy do Borkowic) i wjeżdżamy w ulicę Stawową, którą po 50 m dojeżdżamy do placu przy Restauracji i Hotelu „Nad Stawem” (14 miejsc noclegowych, pokoje 1- i 2-osobowe).

Widok na wieżę kościoła pw. św. Trójcy w Bogacicy

Hotel „Nad Stawem”

Pl. Targowy 1
46-243 Bogacica
www.feldman-restaurants.pl

Edyta. Restauracja, kregielnia, pokoje gošcinne

22 Lipca 2 a
46-243 Bogacica
tel. (+48) 77 413 07 42
e-mail: smolin@kregielnia-restauracja.pl
www.kregielnia-restauracja.pl

Decydując się na odwiedzenie Borkowic kierujemy się ulicą Wolności około 3 km na południe.

Wieś tematyczna Borkowice „DREWNO naszym Bogactwem” to wieś otoczona lasami, gdzie od pokoleń mieszkańcy wykonują zawody związane z obróbką drewna. Dla miłośników aktywnego wypoczynku wieś oferuje zabawy terenowe, zajęcia edukacyjne oraz wycieczki rowerowe.

Propozycje dla gości:

- spacer po ścieżce edukacyjnej na temat drewna
- plac zabaw wykonany wyłącznie z drewnianych elementów
- ognisko
- zbieranie runa leśnego
- zwiedzanie Izby Regionalnej z dawnymi maszynami do obróbki drewna
- plac edukacyjny z urządzeniami dendrologicznymi.

Ścieżka edukacyjna w Borkowicach

Zajęcia edukacyjne adresowane są do dzieci i młodzieży w wieku od 5 do 16 lat, a do odwiedzenia miejscowości mieszkańcy zapraszają wszystkich tych, którzy w twórczy i ciekawy sposób chcą spędzić swój wolny czas.

Stowarzyszenie Przyjaciół Borkowic

tel. (+48) 77 413 80 94
moskordula0411@o2.pl

W Borkowicach możemy odwiedzić ponad hektarowe gospodarstwo „Michałówka” prowadzone przez Barbarę i Michała Malinowskich. Liczni goście przybywający do „Michałówki” zgodnie stwierdzają, że „jest tu szczęśliwie”. Odalenie ok. 600 m od wsi i głównej drogi daje komfort życia „razem, a jednocześnie osobno”. Gospodarstwo oferuje możliwość hipoterapii wykorzystując do rehabilitacji dzieci „koniki polskie”. Oprócz sześciu koników gospodarze hodują psy, ptactwo różnego gatunku (ozdobne kury, kaczki, gołębie, bażanty, lecz największą ozdobą są pawie). „Michałówka” w 2004 roku brała udział w konkursie „Piękna Wieś Opolska” ogłoszonym przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego i została wyróżniona w kategorii „Najpiękniejsza zagroda”.

„Michałówka”

Borkowice, ul. Kraskowska 21A
46-243 Bogacica
tel. (+48) 77 420 35 26, tel. kom. (+48) 602 383 588
e-mail: kontakt@michalowka-borkowice.pl
www.michalowka-borkowice.pl

Gdy jednak pozostajemy w Bogacicy, po skorzystaniu z oferty hotelu i restauracji „Nad Stawem” oraz miłym odpoczynku, kierujemy się na **prawo** ulicą Wiejską, którą jedziemy prosto. Po 70 m z prawej mijamy wlot ulicy Zamkowej, a my jedziemy prosto, obok kaplicy. Po 700 m dojeżdżamy do ulicy Krzywej, gdzie dochodzi z prawej strony, z Kluczborka szlak czarny.

Jeżeli planujemy skrócić naszą wycieczkę to jedziemy szlakiem czarnym – skręcamy w **prawo** i dojeżdżamy do miejscowości Krasków (Kraskau) i dalej mijając Fabrykę Maszyn i Urządzeń „FAMAK” do Kluczborka. Po minięciu bramy wjazdowej do zakładu, skręcamy w **lewo**, a po ok. 200 m w **prawo** i docieramy do torów kolejowych. Za nimi skręcamy w **lewo** i jadąc wzdłuż nich docieramy do stacji PKP i ulicy Dworcowej, gdzie nasz szlak łączy się ze szlakiem niebieskim i zielonym.

Jeżeli planujemyjechać dalej żółtym szlakiem, skręcamy w **lewo** i po 350 m dojeżdżamy do skrzyżowania, z którego skręcamy w **prawo** w kierunku wsi Stare Czaple. Wśród łąk położonych w pradolinie Stobrawy przejeżdżamy drogę asfaltową. 500 m od skrzyżowania przekraczamy most na Stobrawie i następną na Baryczce, która z prawej strony wpływa do Stobrawy. Jedziemy prosto przez wieś w kierunku Smard i dojeżdżamy do drogi krajowej nr 42, która łączy Kluczbork z Wrocławiem. Przekraczając ją należy zachować szczególną ostrożność, ponieważ mamy utrudnioną widoczność z prawej strony przez stojące obok budynki. Dalej jedziemy prosto drogą asfaltową o małym natężeniu ruchu drogowego, którą z obu stron osłaniają rosnące drzewa. Dojeżdżając do wsi Smardy Dolne (Nieder Smardt) przekraczamy na niestrzeżonym przejeździe kolejowym linię Kluczbork-Wrocław. Z lewej strony znajduje się nieczynna stacja. Jedziemy dalej prosto 250 m do skrzyżowania, na którym skręcamy w **prawo** w ulicę Polną, po kolejnych 250 m docieramy do leżącego po lewej stronie ulicy pałacu w otoczeniu drzew parkowych.

Pałac w Smardach Dolnych pochodzi z ostatniej ćwierci XIX w. Zbudowany w stylu neoklasycystycznym, z cegły z kamiennymi detalami, tynkowany. Wystawiony na planie prostokąta, podpiwniczony, dwukondygnacyjny. Bryła obiektu jest zwarta. Od frontu i od tyłu na środku znajdują się ryzolity. W ryzolicie frontowym znajduje się piętro loggia o korynckich, kanelowanych kolumnach. Na piętrze znajdują się kolumny z łukiem arkadowym, w którym znajdował się niegdyś zegar. Układ wnętrza jest dwutraktowy z sienią na osi. Na dole znajdował się mały salon, a na górze duży z plafonem na suficie i freskami. Podłogi zdobiły ozdobne parkiety. Remont pałacu rozpoczęto i część prac wykonano (dach, okna, drzwi). Odrestaurowane zostało również ogrodzenie. Pałac znajduje się w prywatnych rękach i remont nie jest dokończony. Park naturalistyczny zajmuje powierzchnię 3,3 ha. W jego drzewostanie występują dęby szypułkowe i czerwone, robinia akacjowa, jawor, lipa drobnolistna, grab zwyczajny (zachowana fragmentarycznie aleja grabowa), jesion wyniosły, sosna wejmutka i klon jesionolistny. Po prawej stronie ulicy są obiekty folwarczne, które powstały na przełomie XIX i XX w. Wykorzystywane były jako magazyny, dziś są nieużytkowane i opuszczone. Ulica Polna za pałacem skręca w **lewo** w kierunku północnym. W odległości 300 m (drogowskaz) z lewej strony jest wylot drogi gospodarczej, na końcu której w odległości 100 m widać kapliczkę zbudowaną z głazów, poświęconą Matce Bożej Królowej Polski, a powstałą dla uczczenia Roku Milenijnego. Dojeżdżamy następnie do skrzyżowania, gdzie mamy tablicę informacyjną i drogowskaz szlaków. W Smardach Górnych warto zwiedzić kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego, wzmiankowany w 1376 r., obecny wzniesiony został w 1893 r. na miejscu poprzedniego drewnianego z 1636 r.

Szlak zielony prowadzi nas do Kluczborka (zaczyna się w Smardach przy wylocie ulicy Polnej w ulicę Sadową). Po drodze mijamy z lewej strony przyczółek Sułoszyn, potem już w granicach Kluczborka ogródki działkowe. Na wiadukcie skręcamy w **lewo** i zjeżdżając w dół dołączamy do szlaków wspólnie biegnących, mijamy krytą pływalnię. Tak docieramy do stacji **PKP**.

Jadąc dalej szlakiem żółtym skręcamy w **lewo** w ulicę Sadową (z lewej mijamy gorzelnię) i jedziemy przez mostek na Baryczce. Po 500 m dojeżdżamy do ulicy Głównej (droga prowadząca do Unieszowa i dalej do Skałąg), którą jedziemy w **prawo** i po 700 m na skrzyżowaniu skręcamy w ulicę Mostową. Na początku ulicy (z prawej strony) znajduje się dwór z połowy XIX wieku.

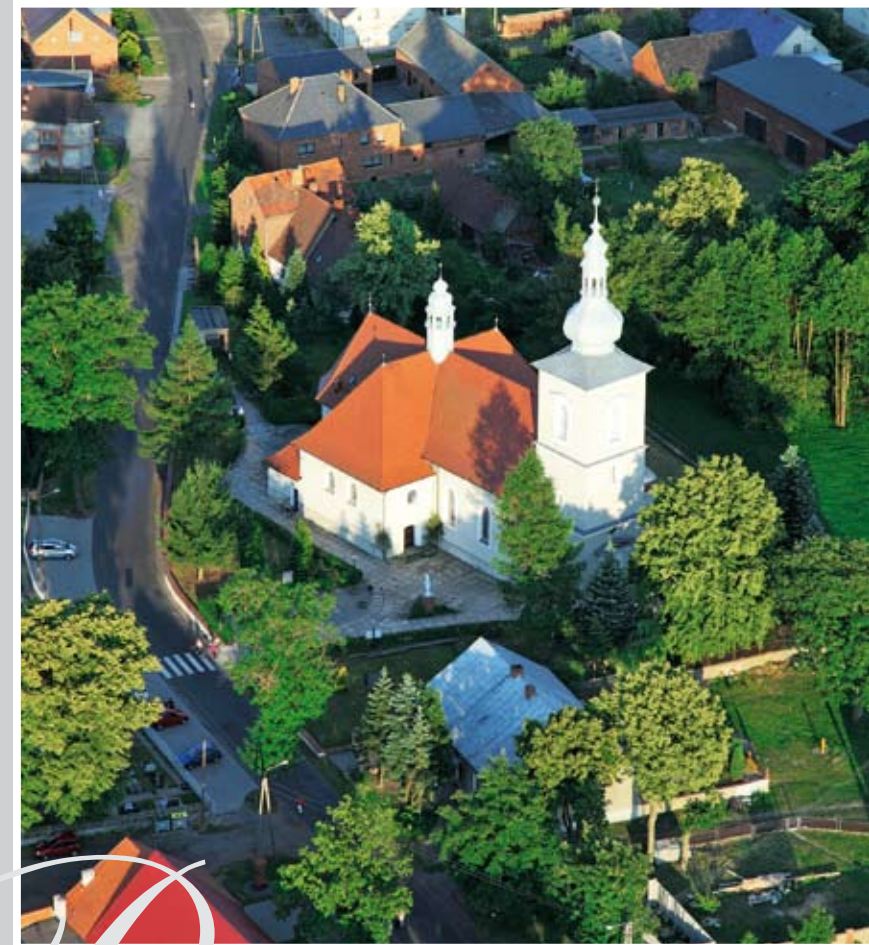
Po następnych 600 m skręcamy w **lewo** w ulicę Górną, drogą łączącą Smardy z odległą o ok. 3 km Krzywizną (Schönwald). Znajduje się tam kościół pw. Matki Boskiej Częstochowskiej, który istniał już w średniowieczu, w 1541 r. był przejęty przez protestantów. Obecny zbudowany został po zburzeniu drewnianego w 1881 r. Od 1945 r. katolicki, murowany, neogotycki. Świątynia ta posiada dzwon gotycki z 1516 r.

W Krzywiznie możemy chwilę odetchnąć i skorzystać z oferty zajazdu. Przejeżdżamy drogę krajową nr 11 i kierujemy się tam na chwilę odpoczynku.

Zajazd „Ostoja”
Krzywizna
ul. Witosa 35
46-211 Kujakowice Górne
www.zajazd-ostoja.pl

Po odpoczynku jedziemy w stronę Łowkovic (Lowkowitz, Bienendorf). Tam wjeżdżamy na szlak niebieski i nim docieramy do Kluczborka (patrz opis szlaku str 30-31).

Szlak czarny (Bogacica-Krasków-Kluczbork-Gotartów-Kujakowice Dolne i Górne-Biadacz-Bąków)

Kościół parafialny pw. św. Stanisława biskupa w Kujakowicach

Początek szlaku w Bogacicy przy wylocie ulicy Wiejskiej do Krzywej przy styku ze szlakiem żółtym (drogowskaz). Szlak biegnie w **prawo** ulicą Krzywą i przy wylocie na drogę przy zakręcie prowadzącą prosto do Kraskowa (Kraskau). To niewielka wieś przylegająca od zachodu do Kluczborka. W Kraskowie droga skręca w **lewo** do Kluczborka przez Ligotę Dolną, a szlak czarny wiedzie nas prosto główną ulicą przez wieś. Mijamy z prawej strony kościół pw. św. Jadwigi – zbudowany jako neogotycka kaplica w 1874 r., rozbudowana w 1932 r. Wewnątrz znajduje się wiele rzeźb, m.in.: gotycka, odnowiona w 1935 r. figura św. Jadwigi. Dalej droga prowadzi prosto i po 500 m od kościoła widzimy drogowskaz „Cmentarz żydowski” 1300 m w **prawo**. Można tam dojechać najpierw drogą asfaltową, a potem gruntową. Cmentarz otoczony jest murem, częściowo zniszczony. Wiele płyt nagrobkowych posiada napisy w języku żydowskim i niemieckim.

Szlak po 150 m prowadzi prosto do ronda na obwodnicy i dalej ulicą Fabryczną, przy której znajdują się budynki Fabryki Maszyn i Urzędzeń „FAMAK” (przed wojną produkowano tu silniki samolotowe). Z ulicy Fabrycznej w **lewo** krótką ulicą Witosa i w **prawo** ulicą Kilińskiego do przejazdu kolejowego. Po przekroczeniu przejazdu skręcamy w **lewo** przez teren kolejowy aleją Kolejową do wejścia bocznego na stację w Kluczborku przy kładce, przy której znajduje się węzeł szlaków turystycznych.

Tu w **prawo** przez mostek na Stobrawie ulicą Dworcową wspólnie ze szlakiem zielonym (który wkrótce skręca on w **lewo**) i niebieskim przez Gotartów do Kujakowic Dolnych (*patrz opis szlaku niebieskiego*).

Od skrzyżowania z drogą Kluczbork-Łowkowice w Kujakowicach Dolnych szlak czarny sam wiedzie ulicą Zapłocie i dochodzi do Kujakowic Górnych przy wylocie z lewej strony ulicy Kamiennej. Tu widać drogową „Kościół 300 m”. W **lewo** ulicą Kamienną do drogi Gotartów-Biadacz, ulicą XXX-lecia, na której w **lewo** skręcamy do kościoła.

Kościół parafialny pw. św. Stanisława biskupa, pierwotnie pw. św. Stanisława i Jadwigi, drewniany, zbudowany został ok. 1255 r. przez Krzyżowców z Czerwoną Gwiazdą. Po pożarze (w 1490 r.) zbudowano w 1494 r. murowany kościół z drewnianą wieżą. Obecny kościół był budowany w latach 1801-1803 z wykorzystaniem murów poprzedniego kościoła. Z tej budowy zachowała się dwuprzęsłowa nawa z kwadratową wieżą od zachodu. W 1845 r. kościół gruntownie odnowiono, a następnie w latach 1909-1912 rozbudowano w charakterze neobarokowym. Transept i prezbiterium z czasów ostatniej rozbudowy. Na zewnątrz ściany bez podziałów. Okna zamknięte półkoliste i w obramowaniach z kluczami. Wieża częściowo wtopiona w korpus, podzielona gzymsami na 3 kondygnacje, z których najwyższa nadbudowana w latach 1909-1912.

Wejście prostokątne, z półkolistym obramowaniem z kluczem, flankowane pilastrami dźwigającymi uproszczone belkowanie i trójkątny spłaszczony przyczółek. Nad wejściem kamienny kontur barokowy z insygniami zakonu krzyżowców, przeniesiony z Kluczborka. Po bokach wejścia dwie tabliczki kamienne z datami dotyczącymi budowy i rozbudowy kościoła. Nad nawą dach siodłowy kryty dachówką, którą w czasie remontu w 2001 r. zdjęto i zmagazynowano, zastąpiono nową. Wieża zwieńczona nadbudowanym hełmem.

Wewnątrz kościoła bogata polichromia neobarokowa wykonana przez malarza E. Klinka. Z dawnego wyposażenia zachowały się dwa ołtarze boczne z rzeźbami świętych i Matki Boskiej z Dzieciątkiem z XVIII w. Chrzcielnica barokowa w kształcie czaszy z ok. 1700 r. O kościół i chorych w Kujakowicach od 1933 r. troszczy się Siostry Elżbietanki, które tu przybyły dzięki staraniom proboszcza Karła Piechoty (1930-1950).

Przy skrzyżowaniu dróg Kluczbork-Maciejów i Biadacz-Gotartów znajduje się figura z 1908 r. z napisem poniżej kamiennego krzyża w języku niemieckim i polskim: „O wy wszyscy którzy idziecie przez drogę obozece a przypatrzcie się jeżeli boleść jako boleść moja”.

Pierwszymi mieszkańcami tej ziemi były plemiona słowiańskie. W 1869 r. badania dialektologiczne w Kujakowicach prowadził Lucjan Malinowski i tu znalazł najbogatszy i najciekawszy materiał do swoich dociekań nad mową polską na Śląsku. Była to od najdawniejszych czasów wioska katolicka. Przy ulicy XXX-lecia na odcinku między kościołem a skrzyżowaniem drogi Kluczbork-Maciejów znajdują się dwie murowane kapliczki z poł. XIX w. Mieszkańcy brali udział w wojnach napoleońskich w 1815 r. oraz w wojnie prusko-francuskiej w latach 1864-1871. Przy placu kościelnym znajduje się tablica pamiątkowa z wykazem mieszkańców poległych w I wojnie światowej.

Kujakowice składają się z dwóch sołectw: Kujakowic Górnych i Kujakowic Dolnych, położonych po obu stronach Potoku Kujakowickiego (lewy dopływ Baryczki) płynącego ze wschodu na zachód. Kujakowice zlokalizowane są 5 km na północ od Kluczborka.

Historia miejscowości związana jest z historią ziemi kluczborskiej i zakonu krzyżowców z czerwoną gwiazdą (zwano ich również krzyżakami z czerwoną gwiazdą, szpitalnikami, braćmi szpitalnymi i krzyżowcami gwiazdzistymi). Polecenie zbudowania osady zostało wydane przez mistrza Henryka z Domu Opieki św. Elżbiety we Wrocławiu dnia 12 listopada 1252 r. Zostało powierzone słuzącemu krzyżowców spod czerwonej gwiazdy, Hermanowi, który miał zasiedlić słowiańską wioskę Coiacowice według niemieckiego prawa. Tereny te pierwotnie były zalesione i stąd nazwa Kojakowice – Gojakowice pochodząca od słowa „goj” (gaj), czyli Leśna Wioska. Historia Kujakowic została spisana w kronice przez długoletniego nauczyciela Pawła Gorzela (1914-1957).

Od ulicy Kamiennej (zmiana nazwy ulic) prosto ulicą ks. Jana Dzierżona, która przecina drogę Kluczbork-Maciejów (przy której znajduje się drogową „Figura 600 m”) i w końcowym przebiegu skręca w **lewo**, przekracza Potok Kujakowicki, dochodzi do ulicy XXX-lecia – drogi Gotartów-Biadacz. Tu w **prawo** do Biadacza, gdzie na skrzyżowaniu z drogą Bąków-Kobyła Góra styka się z szlakiem czerwonym „Gościnne Zagrody”, który w **prawo** skręca się na Kobyłę Górę i przez Maciejów dochodzi do Łowkowic. Szlak czarny natomiast skręca w **prawo** i przekracza drogę nr 45 Wrocław-Łódź. Dalej prowadząc prosto do Bąkowa drogą wyłożoną płytami betonowymi dojeżdżamy do skrzyżowania z ulicą Kasztanową koło Publicznej Szkoły Podstawowej w Bąkowie, gdzie szlak się kończy.

W tym miejscu przebiegają wspólnie szlaki **czerwony** i **zielony**.

Niedaleko kościoła w Kujakowicach znajduje się **biuro Stowarzyszenia LGD „Dolina Stobrawy”**, gdzie można uzyskać szczegółowe informacje na temat atrakcji turystycznych gminy Kluczbork, Wołczyn i Lasowice Wielkie. Ponadto Stowarzyszenie oferuje pomoc w pozyskiwaniu środków unijnych na działania związane z rozwojem obszarów wiejskich oraz realizuje liczne projekty aktywizujące mieszkańców małych miejscowości.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Stobrawy”

ul. XXX-lecia 5

46-211 Kujakowice Górne

tel. (+48) 77 413 11 38

e-mail: biuro@dolinastobrawy.pl

Kujakowice Górne słyną z wypieku kołocza śląskiego

Kołocz śląski – zwany też **kołaczem** – to pachnący i pyszny symbol Śląska Opolskiego. Jego tradycje sięgają średniowiecza. To drożdżowe ciasto z posypką ma maślany zapach, kremową barwę i występuje w czterech smakach. Konsorcjum Producentów Kołocza Śląskiego, którego siedziba mieści się w Kujakowicach Górnych, zgłosiło kołocz śląski do miana produktu regionalnego w Unii Europejskiej (ciasto wpisano na listę produktów tradycyjnych w lipcu 2011 r.). Na Śląsku jest przede wszystkim ciasto obrzędowe. Bardzo duże znaczenie ma jako kołocz weselny. Młoda para piecze go zawsze przed weselem i obdarowuje nim sąsiadów, gości weselnych, księdza i inne osoby niezaproszone na wesele, ale o których młoda para pamięta i jest im wdzięczna.

Kościół pw. Nawiedzenia Matki Boskiej w Łowkowicach

Początek szlaku w Łowkowicach przy skrzyżowaniu dróg koło ośrodka zdrowia (węzeł szlaków). Z Łowkowic szlak prowadzi jezdnią drogi do Kujakowic Dolnych, gdzie na skrzyżowaniu z ulicą Zapłocie łączy się ze szlakiem czarnym i wspólnie biegną do Kluczborka. Tu w **prawo** ulicą Zapłocie do wylotu z lewej strony drogi gruntowej po 900 m, którą w **lewo** wzdłuż linii energetycznej w kierunku zabudowań Gotartów Ogrodnictwo. Z prawej strony mijają zarośla krzewów i drzew masykujących tereny po byłej cegielni Gotartów. Po 900 m przekracza drogę krajową nr 11 na przejściu dla pieszych, gdzie jest znak „Prowadź rower”. Dalej prosto drogą osiedlową i po 300 m w **lewo** na drogę wewnętrzną, którą prosto do ścieżki wyłożonej kostką brukową. Znak „Prowadź rower” w **prawo**. Po obu stronach są ogrodzenia ze siatki. Z prawej widać zabudowania zakładu, a z lewej pole uprawne. Po 100 m dalej jezdnią z kostki brukowej w **prawo**, a następnie w **lewo** do Kluczborka drogą z kostki brukowej, gdzie dalej prosto ulicą Norwida. Z prawej strony aż do ulicy Kołtątaja są ogródki działkowe. W **lewo** ulicą Kołtątaja, gdzie wspólnie ze szlakiem zielonym po minięciu z lewej strony krytej pływalni i przystanku autobusowego skręcamy w alejkę po prawej stronie. Dalej przecina ulicę Sienkiewicza koło Zakładu Energetycznego i prosto ulicą Żeromskiego po ok. 600 m dochodzi do drogi nr 42, w którą skręca w **lewo**. Po ok. 100 m w **prawo** przez parking koło „Biedronki” w kierunku ulicy Dworcowej, którą kierując się w **prawo** doprowadza do węzła szlaków koło kładki prowadzącej do stacji PKP. Tu skręca w **lewo** w Aleję Pokoju biegnącą wzdłuż rzeki Stobrawy i wspólnie ze szlakiem zielonym dochodzi do ulicy Kościuszki, gdzie łączy się ze szlakiem żółtym

(patrz opis szlaku żółtego) i po przekroczeniu torów przejściem niestrzeżonym zabezpieczonym szlabanem dochodzi do ulicy Gen. Bora-Komorowskiego. Tu opuszczamy szlak żółty, który biegnie prosto, a niebieski skręca w **lewo** i prowadzi do ulicy Gen. Okulickiego. Na ulicy Gen. Okulickiego szlak skręca w **lewo** i po opuszczeniu zabudowań dochodzi do lasu drogą gruntową biegnącą jego skrajem. Po 340 m skręca w **prawo** na drogę gruntową biegnącą w kierunku Kuniowa. Początkowo przez łąki, a następnie pola, wzdłuż linii energetycznej biegnącej z prawej strony drogi. Dochodzi do drogi biegnącej skrajem zabudowań Kuniowa od strony północnej.

Skręca w **prawo** i koło drogowiskazu „Izba Pamięci Regionalnej i Rzemiosła” skręca w **lewo**. Koło transformatora w **prawo** do drogi biegnącej środkami wsi w kierunku Lasowic Małych. Na rozwidleniu w **prawo** – skos do kolejnego transformatora, gdzie dalej drogą gruntową w kierunku zagajnika, przy którym w **prawo** drogą gruntową w kierunku lasu. Po lewej stronie szlak mijają następny zagajnik i przecina linię kolejową Kluczbork-Fosowskie, wkracza w las i drogą leśną prawie równoległą do linii kolejowej prowadzi do drogi asfaltowej Jasienie-Lasowice Małe. Tu styka się z trasą pieszą zieloną „Po Bezdrożach Wiedzy” biegnącą z Jasienia. Dalej w **lewo** drogą około 200 m po prawej stronie Wyłuszcarnia Nasion i leśna ścieżka edukacyjna w Lasowicach Małych, gdzie kończy się oznakowanie szlaku.

Lasowice Małe – wieś w północno-wschodniej części Równiny Opolskiej nad rzeką Bogacica, lewym dopływem Stobrawy. Do obiektów zabytkowych należy drewniany kościół filialny pw. Wniebowzięcia NMP, dawniej pw. Św. Jakuba Starszego, zbudowany w 1688 r. przez protestantów, później przejęty przez katolików. Jest konstrukcji zrębowej, podbitej od zewnątrz gontem. Wieża jest konstrukcji słupowej, której ściany są nieznacznie pochylone i oszalowane deskami. Dach kryty gontami. Ołtarze i wyposażenie wnętrza barokowe. We wsi czynna kaplica ewangelicko-augsburska i dom zborowy z 1932 r. Dwór z I poł. XIX w. i spichlerz dworski z połowy XIX w.

Leśna ścieżka edukacyjna im. Janusza Goebła znajduje się przy końcu szlaku rowerowego niebieskiego przy Wyłuszcarni Nasion na początku wsi Lasowice Małe po prawej stronie drogi Jasienie-Lasowice Małe-Olesno. Ścieżka została stworzona przez pracowników Nadleśnictwa Kluczborka i oddana do użytku w 2006 r.

Trasa ścieżki edukacyjnej rozpoczyna się od zwiedzania Wyłuszcarni Nasion. Następnie ścieżka prowadzi przez drewnianą bramę i mostek na niewielką łąkę, gdzie rozmieszczone są stanowiska z tablicami na całej długości trasy liczącej ok. 1 km, które obrazują całokształt zagadnień związanych z życiem lasu w ścisłym powiązaniu z działalnością człowieka. Jednym z przystanków jest również potężny dąb szypułkowy liczący 220 lat, przy którym pokazano na tablicy ważniejsze wydarzenia z naszej historii. Ścieżkę edukacyjną zamyka rzeka Bogacica, która jest ciekawym ekosystemem słodkowodnym.

Leśna ścieżka edukacyjna w Lasowicach Małych

Wydawca:

Urząd Miejski w Kluczborku
Referat Promocji, Rozwoju i IE
ul. Katowicka 1, 46-200 Kluczbork
tel. 48 77 418 14 81
fax 48 77 418 22 30
e-mail: um@kluczbork.pl

www.kluczbork.pl
www.facebook.com/kluczbork

© 2012 Urząd Miejski w Kluczborku
Wszelkie prawa zastrzeżone
All rights reserved

Projekt, skład i druk:

Studio Reklamy
AGENDA

ISBN 978-83-918776-9-2

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie
Publikacja opracowana przez Gminę Kluczbork
Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach działania 413 „Wdrażania lokalnych strategii rozwoju”
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich
na lata 2007-2013 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

www.kluczbork.pl

ISBN 978-83-918776-9-2

Europejski Fundusz Rolny na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie
Publikacja opracowana przez Gminę Kluczbork. Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach działania 413 „Wdrażania lokalnych strategii rozwoju” Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi